

inko

informatiegevende en
kontaktleggende periodiek
van de fraters van utrecht

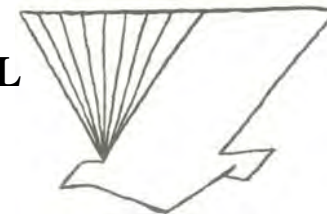

40^e jaargang

nummer 2

mei 2017

VAN DE REDACTIETAFEL

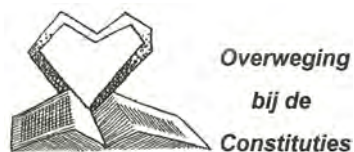
Het tweede nummer van de 40ste jaargang heeft u in uw handen. De maanden vliegen voorbij.

Maar het is fijn dat we u weer een gevarieerd nummer kunnen aanbieden. Af en toe kom je als redactie een verrassend iets tegen. Deze keer bijvoorbeeld in de nalatenschap van onze medebroeder George Smink, die een persoonsbeschrijving en levenszaken heeft beschreven van het gezin Smink. Het gedeelte dat hij over zichzelf geschreven heeft, is in dit nummer letterlijk opgenomen.

Natuurlijk zijn de jubilarissen duidelijk aanwezig en fijn als medebroeders ook over zichzelf willen schrijven, want onze journaliste heeft nog verstek moeten laten gaan, maar in het volgende nummer hopen wij weer een vrucht van haar pen te kunnen plaatsen. Het is ook fijn, dat we in het lopende Lutherjaar een goed leesbaar artikel hebben binnen gekregen en geplaatst hebben. Het verhaal over de Focolare Beweging heeft een vervolg gekregen en naast de vaste rubrieken is het weer een fraai nummer geworden.

We hopen dat de zomer nu aanbreekt met zijn lekkere warme dagen, maar weer of geen weer, we wensen u veel leesgenoegen!

Overweging
bij de
Constituties

“De gemeenschap moet zich kenmerken door voortdurende vernieuwing van leven, in een geest zoals Paulus die voorhield aan de Kolossenzen: ”Legt de oude mens met zijn gedragingen af, bekleedt u met de nieuwe mens, die op weg is naar het ware inzicht, zich vernieuwend naar het beeld van zijn Schepper.....”

Constitutie 59

“GOD IS GEEN GASFITTER”, zei mijn moeder.

Een van mijn moeders uitspraken heb ik heel mijn leven mee-ge dragen en er ook vanuit kunnen en mogen leven. In de loop van mijn religieus spiritueel leven, is het zelfs gegroeid en heeft het zich verdiept. Het geeft mij een gevoel van veiligheid en nabijheid. Een gevoel dat ik er zijn mag en mij geen overmatige zorgen hoeft te maken. Het dompelt mij in een wereld waarvan ik niet precies weet wat een gasfitter is, hier wreekt zich mijn a-technische opleiding, dat is de ene kant maar de andere kant geeft het mij veiligheid zo te denken en te leven.

Door de jaren heen is er mijn gebedsleven door gekleurd. Was het in het begin de ochtend- en avondgebeden en het bidden voor en na het eten. Een ritueel dat er bij hoorde zonder dat je je verdiepte in de tekst en wie je aansprak. In een latere fase werd ik ondergedompeld in het koorgebed, in de eindeloze en bij tijd en wijle toch aansprekende psalmen. De Eucharistievieringen en de rozenkrans complementeerde het geheel. Soms bewust soms in een ritme waar de inhoud verloren leek te gaan. Mediteren werd me geleerd, ik deed het op mijn manier trouw, soms was ik er helemaal in opgenomen, maar soms ook, – heel vaak – was het een gebeuren dat mij nabij was, maar even zo vaak veraf.

De jaren verliepen, het leven wordt heen en weer geschud en gemangeld. Alles is niet meer zo vanzelfsprekend, soms is het worstelen in mijn geloofsleven het hoofd boven water te houden en niet kopje onder te gaan. Maar ”wat zul je als je doet wat je

kunt” zegt de Twentenaar in mij, ook al is het donker en duister om mij heen. Deze gebedsgeschiedenis van de voorafgaande jaren zullen velen van ons ongetwijfeld aan de lijve ervaren hebben en mee gemaakt. Het wenkende Mysterie is er wel en groeit, maar is ook vaak verduisterd in de wolken. Wat je vertrouwd was is ver weg en een woord uit de verte, je ervaart het als een gevoel dat in je brandt maar nauwelijks licht geeft. Te midden van alle crisissen, ook in het religieuze leven is de crisis rond de Eeuwige, het Mysterie bij uitstek een uitdaging, “Vrome medemensen stellen dat Hij is. Trieste christenen vinden: Hij was. Maar de scheppende ziel van een poëet besluit: God zal er zijn”. (Rainer Maria Rilke) In afgelopen tijd van mijn zoeken en tasten, van mijn vermoeden is het vooral sinds die tijd dat ik met in mijn achterhoofd “geen gasfitter” ging vertrouwen op mijn diepste vermoeden, dat ik het aan durfde met weinig woorden veel te zeggen. Een uitspraak van Thomas Halik leerde mij “het geloof is er niet om ons verlangen naar zekerheid te vervullen, maar om ons te leren om te gaan met het geheim”.

Sinds een korte tijd is mijn lijfspreuk een eenvoudig gebed van enkele woorden. Een gebed dat met mij mee loopt en leeft in mijn “staan voor de Eeuwige”. In mij klinkt het biddend: “Ontferm U over ons”. In een tijd waarin we soms leven in een religieuze woestijn, waarin de wereld steeds meer van God verlaten lijkt, ervaar ik soms dat leegte een verrassende nieuwe Ruimte kan openen. Een kracht, die wenkt anders te kijken naar de wereld om ons heen. Oog en hart te openen voor hen die zuchten, en in wie ik bij uitstek vindplaats van Gods Tederheid voor mensen begroet. *Ontferm U over mij*, zonder de U te kunnen invullen en te mogen noemen en voor de geest te halen maar wel te weten dat ik leef in die brandende tegenwoordigheid, die zich over mij en mijn levensgang van vandaag, oud van jaren en veel beleefd ontfermt, levend in een samenleving en kerk, die vele vragen stelt met zonder echt voorhanden antwoorden.

Ontferm U over ons, zoals wij proberen in deze samenleving dichtbij en veraf te ervaren dat wij ontferming nodig hebben,

ontferming die voor velen op dit moment van de geschiedenis zoals wij die nu beleven in de verhalen van medemensen via de T.V. en de courant, verhalen van mensen die vluchtend een plek zoeken in onze samenleving waar nog in vrede een samenleven mogelijk is.

Ontferm U over ons, die verder weg worstelen en zoeken om een schuilplaats te vinden te midden van oorlogsgeweld en bijna geen mogelijkheid menswaardig te leven. In een tijd waarin de menselijke solidariteit steeds verder dreigt af te brokkelen en waarin degenen die “eigen volk en voordeel eerst” het luidste prediken de overhand lijken te dreigen krijgen.

“*Ontferm U over ons*”, zeker die laatste dag hier op deze aarde, waar je – hopelijk – de mogelijkheid geboden wordt om in vrede en dankbaarheid afscheid te nemen van dierbaren en wat je lief is en wat je achter mag laten.

Het is voor mij sprekend verwoord in het gebed van Michel Quoist meegenomen op mijn tocht door de tijd:

Voor jou, Onnoembare,

*Onnoembare, aanwezig zijn voor jou,
dat is alles.*

De ogen van mijn lichaam sluiten,

de ogen van mijn ziel sluiten

en stil blijven – onbewegelijk,

me aan jou blootstellen,

jij die je aan mij blootgesteld hebt.

Aanwezig zijn voor jou, de oneindig Aanwezige.

Onnoembare, ik ben bereid,

niets te voelen, niets te zien,

leeg van elke gedachte, van elk beeld, in de nacht.

Daar ben ik, zo eenvoudig als ik maar kan,

om jou zonder hindernis te ontmoeten,

in het zwijgen van het geloof,

voor jou, Onnoembare. (Michel Quoist)

Voorhout 6 januari 2017

Drs. Alfons Kroese o.c.d.

FRATER FRANCESCO HEEFT PLATINA JUBILEUM

Zeventig jarig kloosterjubiläum vieren is niet niks! Het is dan ook de moeite waard om in ons blad INKO er enige aandacht aan te besteden. Het is fijn als je dan in ieder geval nog met de feesteling erover kunt praten en dat heb ik gedaan. Veel dingen herinnert Francesco zich niet meer precies, maar andere dingen weer wel. Toen ik hem vroeg of hij even over zijn jubileum met mij wilde praten, was hij meteen bereid. En in een rustig hoekje van de Huiskamer hebben we samen gepraat en herinneringen opgehaald.

Op 16 augustus 1947 is hij aan het noviciaat begonnen en daarover vertelde hij als volgt: “We begonnen in Houten op kasteel Heemstede en hoe veel maanden weet ik niet meer, maar toen zijn we verhuisd naar St.-Pieter in Utrecht”. Omdat ik enkele weken later op het Juvenaat kwam heeft die groep novicen, die je een keer in Zeist ontmoette grote indruk op mij gemaakt en ik weet de meesten nog bij naam te noemen. Francesco begon ook met: “Rufus, Paulinus, Bernard, Alberto, Gabriël... En die laatste twee kwamen rechtstreeks uit de wereld en waren ouder dan wij. Gabriël was de oudste van de groep of misschien Alberto, dat kan ook wel! (Ze blijken beiden in 1919 geboren te zijn, maar Gabriël in februari en Alberto in oktober). Onze novicemeester was Ludovicus. Ik ben nu nog als enige overgebleven.”

Dan gaan we even terug naar Glanerbrug in Twente waar Frans – zoals hij meestal genoemd wordt – geboren is. Zijn achternaam is Besseler en op mijn vraag of dit een Twentse naam is, reageert hij meteen met: “Een Duitse naam, want “Bei uns ist alles Besseler!” Zijn vadersfamilie komt oorspronkelijk uit Duitsland en zo vertelt hij: “Mijn moeder komt uit Enter, het klompenmakerdorp. Twee van mijn ooms waren ook klompenmaker!”

In ons gezin waren twee jongens en een meisje. Mijn broer heeft de brood- en banketbakkerszaak van mijn vader overgenomen, Hij is allang overleden, maar mijn schoonzus Mien leeft nog en komt af en toe bij me op bezoek. Dat is een kostbaar bezit.”

Na de lagere school is hij naar het Juvenaat in Zeist gegaan en ik vraag hem of dat gekomen, omdat een broer van zijn vader frater was, waarop hij resoluut zei: “Ik neem aan dat dit wel van invloed is geweest. Maar mijn oom, frater Eligius, is niet oud geworden, goed vijftig en is op Driekoningen (1953) plotseling overleden! En nou ben ik al tegen de 90! Wie had dat ooit gedacht!”

De elementen van zijn loopbaan is hij zich nog goed bewust: eerst lagere scholen (Zeist – Utrecht), Technische School (Borculo), Hoofd van de lagere school vanuit Emmen in Nieuw Schoonebeek, leraar aan de MAVO in Winterswijk vanuit Borculo. Hij voegt er aan toe: ”In Nieuw Schoonebeek, een oliedorp, hadden we goed contact met de oliemaatschappij. We hoefden maar te kijken en

ze hielpen ons. Waarom doen jullie zoveel voor ons? was indertijd zijn vraag geweest en het antwoord was: “Wij hebben goede beroepskrachten nodig, dus ze moeten een goede school gehad hebben”.

Over zijn 10 jaar op de Technische School in Borculo zegt hij: ”Dat zijn de mooiste jaren van mijn onderwijsloopbaan geweest!”

Over zijn hele loopbaan is hij zeer tevreden en heeft al die jaren met plezier gewerkt. “Ik ben een tevreden mens”, was zijn samenvatting van al die jaren.

In zijn persoonlijke map met gegevens, zitten twee certificaten, namelijk een bewijs van deelname aan de eindtoets van de Teleacursus DESKTOP PUBLISHING, maart 1991 met het behalen van 40 punten van de 44 maximaal te behalen punten. Het tweede certificaat c.q. diploma is van het Nederlands Taleninstituut in Roosendaal verklaart dat hij met gunstig gevolg heeft deelgenomen aan het examen BASIC VOOR MICRO- EN HOMECOMPUTER in april 1986. Nu was hij de herinnering eraan kwijt, maar wel zei hij vol trots: “Ik was de eerste in de congregatie met een computer en heb die dus geïntroduceerd. Nu hebben heel veel fraters er een!” En dit klopt en wordt bevestigd in een artikel van fr. Henricus in Onder Ons bij het gouden feest van Frans, want daar las ik, nadat Frans met de VUT gegaan was: “Maar de fut was er nog niet uit. De computer kreeg hem te pakken. En ook dit werd met voortvarendheid aangepakt. Hij was de eerste frater die het diploma computeropleiding behaalde. En omdat hij in die tijd assistentie verleende bij het bestuur in Utrecht werd alras het computertijdperk ingevoerd in de congregationele burelen. Nu zijn er aardig wat meer computerdeskundigen.”

En Henricus vervolgt zijn verhaal met: “Maar ook dit station is door deze bedrijvige man alweer gepasseerd en hij is nu volop bezig met het fenomeen “video”. Uiteraard wordt dat ook professioneel aangepakt. En het moet gezegd: Het mag gezien en gehoord worden!”

Met beide hobby’s van Frans heb ik persoonlijk te maken gehad. In verband met de kapittels heb ik als kapittelsecretaris ook al vrij

vroeg een computer mogen aanschaffen (aanbieding van aankoop via de KOV). Op een gegeven moment was er iets mee en Frans zou er naar kijken. Tot mijn grote schrik had hij het gebruikelijke programma vervangen door een mij onbekend programma..... dus opnieuw leren omgaan ermee. Sindsdien moest ik met wisselbare schijven werken, om beide programma's te kunnen gebruiken. Van zijn video-hobby heb ik mogen profiteren door met mijn familiefeest bij het veertig jarig jubileum een opname te laten maken voor mijn familie in New Zealand. Af en toe draai ik die opname nog als kostbaar aandenken, daar er al heel veel uit familie- en vriendenkring zijn overleden. Dit soort werk houdt de herinnering levend.

Hierover pratend met Frans glundert hij en zei hij: "En die foto- en videoapparatuur heb ik altijd zelf betaald, want ik ging nooit op vakantie. Daar had ik geen behoefte aan. Ik heb er veel plezier aan beleefd!"

In de tijd van het sluiten van de huizen van Borculo, Arnhem, Utrecht en daarom De Bilt uitgebreid werd, hebben medebroeders in INKO hun eigen verhaal verteld over hun situatie. Frans zegt dan o.m.: "Ik ben een gemeenschapsmens, iemand die mensen om zich heen moet hebben". Dit is nog steeds iets van hem.

Frans zit graag bij de mensen, ook al gaan veel dingen aan hem voorbij. Prachtig is het om 's avonds na het avondeten, hem te zien zitten wachten op Siardus om samen een puzzel op te lossen. Siardus stelt de vraag en schrijft, Frans geeft nog veel en vaak goede oplossingen. Broederlijk delen! Ook zit hij nog altijd graag in de kring bij een aperitiefje of een avondrankje, liefst met een klein glaasje of een biertje.

Frans, ik vond het fijn zo met je herinneringen op te halen. Bedankt en ik hoop dat je van je jubileum zult genieten. Alle goeds!

*29 april 2017
Leo Ruitenber*

Als eerste wil ik graag Jordi bedanken voor het doorgeven van de pen.

Wie ben ik?

Ik zal me kort even voorstellen. Ik ben **MILENA KNAPPSTEIN** en ik ben 24 jaar oud (of jong). Ik ben geboren en getogen in Utrecht en ik woon hier nog steeds met veel plezier.

Ik werk nu alweer 2 jaar in het Fraterhuis St.-Jozef als portier. Ik ben hier terecht gekomen via Leo Zuiderwijk. Sinds de basisschool ben ik al bevriend met zijn jongste dochter en kwam ik daar met enige regelmaat over de vloer. Ik was al op zoek naar een bijbaantje, toen Leo aan mij vroeg of ik geïnteresseerd zou zijn in een baantje als portier bij de fraters. Toen ik in het Fraterhuis langskwam om eens rond te kijken en om te horen wat het baantje allemaal inhield, werd ik meteen gegrepen door de vriendelijke en gemoedelijke sfeer die in het huis hangt. En nog steeds werk ik hier graag.

Naast het werken bij de fraters heb ik natuurlijk ook nog andere activiteiten waar ik mij mee bezig houd. Ten eerste heb ik naast het werken bij de fraters nog een ander bijbaantje. Twee keer in de week reis ik naar Amsterdam om daar te werken als roei-instructeur. Ik ben opgegroeid met roeien. Mijn ouders hebben elkaar leren kennen op de roeivereniging, dus je zou mij ook wel een 'roeibaby' kunnen noemen. Op mijn 10e ben ik zelf gaan roeien en sindsdien beoefen ik deze sport, hoewel op dit moment niet erg fanatiek meer. Roeien heeft in een groot deel van mijn leven redelijk centraal gestaan. Vanaf mijn 14e trainde ik makkelijk 5 keer in de week. Dit heb ik volgehouden totdat ik ging studeren. Mijn ploeggenoten uit die tijd werden, en zijn ook nog steeds, mijn beste vriendinnen. Ook toen ik ging studeren heb ik nog fanatiek geroeid. Ik ben in de eerste jaar van mijn studie lid geworden bij de Algemene

Utrechtse Studentenroeivereniging 'Orca'. Hier werd mijn fanatisme naar een hoger niveau getild, en trainde ik op mijn hoogtepunt 9 keer in de week. Ik heb vooral 2 kilometer-wedstrijden geroeid, wat ook de Olympische afstand is. Het mooie aan deze wedstrijden vind ik dat je in zo'n korte tijd je lichaam tot het uiterste kan drijven.

Het is een sport waarbij je zowel mentaal als fysiek heel diep moet gaan. Daarnaast is het een ultieme teamsport. Bij een voetbal- of hockeywedstrijd kan je nog winnen als iemand uit het team slecht speelt; je kan deze persoon desnoods nog wisselen. Bij roeien is dit niet het geval. Zodra er één iemand uit je ploeg slecht roeit, kan je eigenlijk niet meer winnen. Je moet dus echt op elkaar kunnen vertrouwen, en alles voor elkaar geven. Wat ik nog meer heel mooi vind aan de sport heeft te maken met dat je achterstevoren in de boot zit; je zit dus met je rug naar de finish toe. Dit betekent ook dat je de mensen die je gaat verslaan kan zien roeien. Ik vind dat dit een heel machtig gevoel geeft.

De enige reden waarom ik dit jaar twee baantjes kan combineren, is omdat ik dit jaar niet studeer. Afgelopen september heb ik mijn bachelor in 'Sociale Geografie en Planologie' afgerond aan de Universiteit Utrecht. Kort gezegd onderzoek je bij deze studie de

Samen met mijn bestuursgenootjes Linde (links) en Eva (rechts)

invloed van menselijk gedrag op hun omgeving en de inrichting van gebieden. Omdat ik nog niet wilde beginnen aan een master, heb ik besloten om een bestuursjaar te gaan doen. Zodoende zit ik dit jaar dus in het bestuur van de faculteitsvereniging van Geowetenschappen. We zijn een redelijk kleine vereniging, dus ik hoef niet fulltime op de Universiteit aanwezig te zijn. Binnen de vereniging organiseren wij activiteiten voor internationale studenten die in Utrecht geowetenschappen studeren. Maar wij organiseren ook uitwisselingen voor Utrechtse studenten die graag Europa willen ontdekken. Zo ben ikzelf dit jaar in München geweest, en ga ik binnenkort naar Wenen. Maar we hebben ook al uitwisselingen georganiseerd naar Helsinki, Warschau en Boekarest. Het mooie aan deze vereniging vind ik dat het een vereniging is met verschillende zusterverenigingen door heel Europa. Omdat er naast deze uitwisselingen, ook nog andere internationale activiteiten en congressen worden georganiseerd, blijf je mensen weer terugzien, waardoor je vrienden door heel Europa krijgt.

Hierbij geef ik graag de pen door aan Matthijs Visser.

Milena Knappstein

DE JONGEN DIE GOD WILDE ZIEN (bij Jesaja 58)

“Er was eens een jongen die God wilde ontmoeten. Hij wist dat het een lange reis zou zijn naar de plek waar God woonde. Daarom deed hij een paar blikjes coca cola en nog wat repen chocolade in zijn rugzak en ging op weg.

Na een poos kwam hij in een klein park. Daar zat een oude vrouw op een bank, die naar de duiven keek die voor haar voeten op de grond naar voedsel zochten. De jongen ging naast haar op de bank zitten en opende zijn rugzak. Hij wilde juist een flesje cola pakken toen hij de hongerige blik van de vrouw zag. Hij pakte een reep chocola en gaf hem aan de vrouw. Dankbaar nam zij de lekkernij aan en lachte hem toe. Wat was dat een wondermooie lach! De jongen vond het zo mooi – en bood haar daarom ook een cola aan. Zij nam de cola aan en lachte weer - nog stralender dan daarvoor. De kleine jongen was in de zevende hemel!

De hele middag zaten zij op die bank in het park, aten chocolade en dronken coca cola - maar spraken geen woord. Toen het donker begon te worden, merkte de jongen dat hij moe was en besloot naar huis te gaan. Na enkele passen hield hij in, draaide om en ging terug om de vrouw te omhelzen. De oude vrouw schonk hem als antwoord haar allermooiste lach.

Thuis gekomen zag zijn moeder de blijdschap op het gezicht van de jongen en vroeg: “Wat voor fijns heb je vandaag gedaan, dat je er zo vrolijk uitziet?” Hij antwoordde: “Ik heb met God geluncht, - en zij had een wondermooie lach!”

Ook de oude vrouw was naar huis gegaan, waar haar zoon op haar wachtte. Hij vroeg haar waarom zij er zo blij uitzag. Ze zei: “Ik heb met God geluncht - en hij is veel jonger dan ik dacht”.

.....

Henk Bloem: Het verhaal is anoniem. Ik weet niet meer waar ik het gevonden heb.

BEN DOODKORTE AAN HET WOORD

Doordat Petra de Landmeter nog zuinig is op haar beschikbare tijd om voor INKO interviews af te nemen, heeft de redactie aan Ben gevraagd zelf iets te schrijven over zijn komend jubileum. Een bijzondere reactie maakt ons deelgenoot van zijn eigen beleven en toekomst van zijn huidige levensfase.

Vijf jaar geleden had ik een gesprek met mevr. Petra de Landmeter en zij gaf in onze geschriften inhoudelijk mooi verhaal daarvan. Mijn levensgang die toen aan de orde kwam, wil ik hier niet herhalen. Dat is meer iets om het in dankbaarheid over te hebben tijdens mijn uitvaartviering.

Ik wil mij nu dus bepalen tot mijn ervaringen gedurende de afgelopen vijf jaren van mijn leven, en die jaren zijn getekend door successievelijk afstand nemen van activiteiten, die mij voorheen intens bezig hielden. Daarmee zeg ik wel iets van de aard van dit beestje, want waar ik mij aan wijd, moet wel met hart en ziel gebeuren. Het zijn onder meer veranderingen binnen religieuze gezelschappen, die activiteiten overbodig maken, onder andere de Missionaire Beweging (SBCN) en ons HUMO-gebeuren.

Ook in de omgeving van ons fraterhuis in De Bilt deel ik persoonlijk in veranderingen.

Tengevolge van persoonlijke gezondheidsomstandigheden, heb ik in De Bilt een zangkoor vaarwel moeten zeggen.

Omstandigheden van buiten maakten het ook noodzakelijk, dat ik de directie van een parochiekoor in Zeist beëindigd heb.

Enerzijds geeft dat vermindering van externe betrokkenheid. Anderzijds betekent het ook winst, omdat de vrijgekomen tijd mij nu de mogelijkheid biedt, te voldoen aan mijn stille behoefte,

mij te verdiepen in geestelijke aspecten van mijn religieus-zijn en mijn mens-zijn, wat voorheen door begrijpelijke werkomstandigheden op een laag pitje moest blijven sudderen.

Ik ervaar dat ik geleidelijk minder tevreden ben geworden met het gewone, meer routinegewijs verzorgen van geestelijke aangelegenheden. Er zijn meerdere aspecten, waar ik opnieuw bij stil wil staan, waar ik dieper in wil doordringen, om tot de kern ervan te komen, waar het in wezen toch om gaat.

Dat brengt mij er ook toe, om mij nu en dan te distantiëren van mijn hoorbaar geluid, omdat ik er behoefte aan heb, even stil te staan bij wat ik routinematig gehoord of gezegd heb, maar wat inhoudelijk toch meer vraagt.

Waar zo'n behoefte dan ineens vandaan komt, weet ik niet, maar ik ervaar die behoefte wel, en dus vraagt het meer verdiepende aandacht. Als ik er op deze manier mee om ga, kom ik op een dieper spoor terecht, en dat vraagt dan, om er voor mijzelf ook wat meer breedvoerig over te schrijven, wat ik dan mediterend kan herhalen, zodat het mij voedt. Ik zie dit als groei van leven, en dat gaat voort.

Heel soms denk ik, dat ik ook met andere levensomstandigheden te maken kan krijgen, een groei in tegengestelde richting. Als ik bijvoorbeeld mijn gebit en mond verzorg in bepaalde volgorde van handelingen, en ik mij soms moet afvragen, waarom ik mij niet aan die volgorde houd, dan komt er soms de vraag in mij op, of dat nu een aanwijzing is van opkomende dementie. Een vraag, die ik toch eigenlijk niet graag toelaat. Maar och, ik zie wel hoe mijn leven verder verloopt, hoewel ik het op prijs stel, om daarin ook zelf wat te mogen sturen. Dat heb ik in overleg bijvoorbeeld al wel gedaan, toen ik bewust dacht aan invulling van het vervolg op mijn levenseinde, dat volgens mij nu nog wel even op zich mag laten wachten.

En zo hoop ik mijn 75-jarig kloosterleven op of omstreeks 8 september te vieren, en daar nog enig vervolg aan te geven.

Ben Doorkorte

EVANGELIE

Duizend keer en meer gelezen.
Duizend keer en meer vertaald.
Duizend keer en meer gepredikt.
Duizend keer en meer herhaald.

Telkens keer op keer verkondigd,
als het Woord dat leven geeft.
In zijn diepste niet te vatten,
daardoor nauwelijks beleefd.

.....

't Is door woorden van de mensen,
dat die Blijheid werd verbleekt,
dat het Evangelie zelve,
matig tot de harten spreekt

Evangelie! Onvervangbaar!
Jou verliezen is gemis,
wijl Jouw Boodschap "God is Liefde"
kostbaar als een parel is.

GEBED
God, dat wij die liefde plaatsen
in de dingen van de dag.
Zonder dit blijft het bij woorden,
als een onverplicht verdrag.

Theobaldus Geraets

Ubi
caritas
et
amor
Deus
ibi est

SYMPOSIUM OVER LAUDATO SI'

Op zaterdag 22 april jl. heeft de KNR een symposium georganiseerd met betrekking tot de encycliek Laudato Si' van Paus Franciscus. Wilfried, Erik en ondergetekende zijn daarbij aanwezig geweest. Het was een bijzondere dag, want het symposium was toegespitst op het thema: kerkelijk beheer van gelden en goederen. Dit berust op de zinsnede uit de encycliek: *“Door verantwoord om te gaan met hun financiële middelen, kunnen kerken een belangrijke bijdrage leveren aan een wereld die toekomst heeft.”* Dit thema is natuurlijk niet specifiek katholiek, maar algemeen christelijk. De deelnemers kwamen uit de wereld van de protestantse gemeenten en organisaties, de katholieke parochies en uit leden van ordes/congregaties. Een gevarieerd gezelschap dus. De eerste spreker was Mgr. Gerard de Korte van Den Bosch. Hij opende met het Zonnelied van Sint Franciscus.

**"Allerhoogste, almachtige, goede Heer
van U zijn de lof, de roem, de eer en alle zegening.
U alleen, Allerhoogste, komen zij toe
En geen mens is waardig U te noemen.**

**Geloofd zijt gij, mijn Heer, met al uw schepselen,
vooral heer broeder zon, die de dag is,
en door wie Gij ons verlicht.
En hij is mooi en stralend met grote luister.
Van U, Allerhoogste, draagt hij het zinnebeeld.**

**Geloofd zijt gij, mijn Heer,
door zuster maan en de sterren.
Aan de hemel hebt gij ze gemaakt
Schitterend, kostbaar en mooi.**

**Geloofd zijt gij, mijn Heer, door broeder wind
en door de lucht en de wolken,
het helder weer en ieder jaargetijde,
waardoor Gij uw schepselen in leven houdt.**

**Geloofd zijt gij, mijn Heer, door zuster water,
die heel nuttig is, nederig, kostbaar en kuis.**

**Geloofd zijt gij, mijn Heer, door broeder vuur,
door wie Gij voor ons de nacht verlicht.
En hij is mooi en vrolijk, stoer en sterk.**

**Geloofd zijt gij, mijn Heer, door zuster aarde, onze moeder
die ons in leven houdt en leidt
en allerlei gewassen en kleurige bloemen en kruiden
voortbrengt."**

**"Loof en zegen mijn Heer
en dank en dien Hem met grote nederigheid.**

**“Geloofd zijt gij, mijn Heer, door hen
die vergiffenis schenken door uw liefde
en ziekte en verdrukking dragen.
Gelukkig zij die dat dragen in vrede,
want door U, Allerhoogste, zullen zij worden gekroond.”**

**“Geloofd zijt gij, mijn Heer,
door onze zuster de vlichamelijke dood,
waaraan geen mens kan ontsnappen.
Wee hen die sterven in doodzonde.
Gelukkig wie zij aantreft in uw allerheiligste wil
Want de tweede dood zal hun geen kwaad doen.”**

**“Loof en zegen mijn Heer
en dank en dien Hem met grote nederigheid.”**

Een zeer toepasselijk gebed. Daarna ging spreker door de tekst van de encycliek en begon aldus:

“2015 is een belangrijk jaar geweest om op weg te gaan naar een meer duurzame wereld. In september zijn de Verenigde Naties duurzame ontwikkelingsdoelen gaan formuleren; in november-december is er in Parijs een klimaatakkoord bereikt en in juni gaf de Paus zijn sociale encycliek *Laudato Si'* uit, waarin hij het katholiek sociaal denken actualiseerde, daarbij terugverwijzend naar de encycliek *Rerum Novarum* van 1891, waarin de kernen waren: de waardigheid van de mens: ieder mens is schepsel van God; het personalisme; de solidariteit; het algemeen welzijn versus eigenbelang en deelbelangen; het subsidiariteitsbeginsel (wat de lagere regionen kunnen doen moet niet door de hogere gedaan worden).

Als sleutelwoord van de huidige encycliek kun je stellen: integrale ecologie. Onder meer te verdelen naar:

- Inzet voor een cultuur van het leven met drie dimensies:
 - Van conceptie tot de natuurlijke dood;
 - Wereldwijde sociale gerechtigheid;
 - Inzet voor Moeder aarde als ons gemeenschappelijk huis, waarin God ons als rentmeester/hovenier heeft aangesteld
- Humanisering van de globalisering.
Tegenover de globalisering van de onverschilligheid plaatst de Paus een globalisering van de barnhartigheid en solidariteit. De Paus vraagt: wees *verschillig*. Zet je in voor een samenleving met compassie voor mens, dier en aarde.

Hierbij kan de inspiratie vanuit het Zonnelied van de heilige Franciscus gebruikt worden:

Niet alleen mannen en vrouwen zijn broeders en zusters, maar alle elementen van de schepping delen in een broeder- en zusterschap: broeder zon, zuster aarde, broeder vuur.

Volgens spreker heeft de encycliek veel aandacht gekregen, zowel binnen als buiten de Kerk. Meestal waren de reacties positief,

maar niet altijd. In sommige kringen, met name in de Verenigde Staten, werd de Paus als een communist weggezet.

De encycliek is evenwel een appél, een kompas voor katholieken, andere christenen, andersgelovigen en voor alle mensen van goede wil. Belangrijk daarbij om de krachten te bundelen om Moeder Aarde, die ons draagt en voedt, te koesteren.

Na deze inleiding van Mgr. de Korte, was het woord aan dhr. Jan Juffermans, lid van het Platform Duurzame en Solidaire Economie en van de Werkgroep Voetafdruk Nederland. Hij sprak over het tegenover gestelde van *in-vesteren* om meer te gaan *di-vesteren*, als antwoord op de milieucrisis.

Waarna nog een panelgesprek plaats vond

Na de lunch waren er drie workshops:

1. De Nieuwe Beurskoers - geëngageerd aandeelhouderschap
Vaker dan hier, zoeken kerken en Christelijke organisaties in Angelsaksische landen het gesprek met de beursgenoteerde ondernemingen waarin ze beleggen. Dat gesprek gaat dan over hoe de ondernemingen omgaan met de aarde en de mens. De Church of England heeft daartoe bijvoorbeeld de Ethical Investment Advisory Group (EIAG) opgericht. In Amerika zijn de zusters van de Missionary Oblates of Mary Immaculate een voorbeeld van een actieve, maatschappelijk georiënteerde aandeelhouder. De Nieuwe Beurskoers laat zich door deze voorbeelden inspireren en wil namens haar leden – Christelijke organisaties en particulieren – het maatschappelijke gesprek met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen aangaan.

Aan het eind van de dag vond de officiële oprichting plaats van 'De Nieuwe Beurskoers', met de ondertekening van de statuten door Abt Denis Hendrickx en ds. Karin van den Broeke, preses van de Protestantse Kerk in Nederland. De Nieuwe Beurskoers is een vereniging die namens haar leden – christelijke organisaties en particulieren – gesprekken voert met beursgenoteerde bedrijven over hun maatschappelijk rendement. De Nieuwe Beurskoers wil

bedrijven op de huid zitten wat betreft hun sociale en duurzame impact. Inzet is dat beursgenoteerde ondernemingen meer gaan koersen op lange termijn doelen die niet alleen hun bankrekening, maar ook mens en aarde ten goede komen.

2. Ethisch beleggen en duurzaamheid in de praktijk

In deze workshop werd uitgelegd wat duurzaam beleggen betekent, wat de ontwikkelingen op dit terrein zijn en wat men als (mede)verantwoordelijke voor financieel beheer binnen de kerkelijke instellingen kan doen. Welke zijn de mogelijkheden en waar men op moet letten? Ook is kort stilgestaan bij de stand van zaken in Nederland binnen de kerkelijke organisaties

3. Investeren in je gebouw

Investeren in je gebouw...dat kost toch alleen maar geld...? En waarom is 0% rente goed nieuws?

Kunnen zonnepanelen of LED verlichting wel uit in mijn kerk... en hoe zit het met de elektriciteit in ons gebouw?

Iedereen weet wat duurzaamheid is, maar kun je dit ook op een kerk betrekken? In deze workshop werden vragen beantwoord en zien waarom duurzame maatregelen uitstekend passen bij kerkgebouwen. Samen van de kostenpost een vreugdevuur maken.

De eerste twee workshops waren echt heel interessant en het is ons in ieder geval duidelijk geworden, dat wij niet slecht zitten met ons bankgebeuren, Het is goed om op de hoogte te blijven van nieuwe mogelijkheden, waarbij de beweging Nieuwe Beurskoers wellicht ook voor ons dienstbaar kan zijn.

De derde workshop ging over zonnepanelen en ledverlichting. Maar daarover is overal informatie te verkrijgen en daar kies je voor of niet. Het is duidelijk eerst (veel) investeren om er op de langere termijn zelf baat bij te hebben, als je alleen naar de financiën kijkt en de milieuvoordelen e.d. er niet bij betreft.

Leo Ruitenbergh

LEVEN VAN GENADE - LUTHER IN PERSPECTIEF

Deze overweging werd intensief voorbereid door een groep mensen van de OVG: Oecumenische Vieringen Groningen in de Pepergasthuiskerk Groningen.

Teus van Laar, die de overweging hield, is neuroloog in het UMCG Universiteits Medisch Centrum Groningen.

De trekker van de groep, de gespreksleider, was emeritus professor doctor in de kerkgeschiedenis Hans Roldanus.

Toen Hans Roldanus bestuurslid van INLIA was, had de Terebint Gemeenschap in Groningen contact met hem, maar ook contact met hem als lid van de OVG.

INLIA staat voor Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven van Asielzoekers.

Broeders en zusters van deze Pepergemeenschap, Tweeduizendzeventien is het jubileumjaar voor Luther herdenkingen, formeel pas 31 Oktober, want dan is het 500 geleden dat Luther zijn 95 stellingen publiceerde, gespiegeld aan de deur van de slotkapel van Wittenberg. Luther, de grote reformator, tenminste zoals wij hem zien. Luther wilde alleen graag de kerk van binnenuit hervormen, en in zijn optiek was de Reformatie gekoppeld aan de komst van het Koninkrijk, en daarom niet iets wat hij kon ontketenen. Luther is echter door zijn geschriften en vertalingen van de Bijbel zeer bekend geworden, ook bij het grote publiek. Hij is momenteel zelfs verkrijgbaar als speelgoed in de vorm van een Playmobiel poppetje. Hij wordt afgebeeld op puzzels die de grote historische feiten uit de geschiedenis vermelden. Hij komt in alle overzichten van de kerkgeschiedenis prominent naar voren. Iedereen lijkt Luther te kennen. Iedereen heeft herinnering aan de verhalen van school waarbij de handel in aflaten in de tijd van Luther, levendig werd verwoord. Protestanten zien hem als de grote reformator, die de afsplitsing van de Rooms Katholieke kerk in gang gezet zou hebben. Ondertussen zijn de trouwste volgers van Luther, de lutheranen, in Nederland nog maar een klein onderdeel

van de protestantse gemeenschap in Nederland, die deels nog steeds in een sterk Calvinistische traditie staat. Maar hoe goed kennen we deze Luther; wie was hij eigenlijk?

Om dat te begrijpen moeten we terug naar zijn tijd, de Middeleeuwen. Een totaal andere tijd dan de onze, ruim voor de Verlichting. De kennis over de wereld waarin we leven is enorm toegenomen. Daarin hebben we heel grote stappen gemaakt. Echter, de vragen naar het waarom zijn eigenlijk niet veranderd. Wel de antwoorden op die vragen, die in Luther's tijd duidelijk nog gestoeld waren op een Middeleeuws gedachtengoed, waarin bijv. hemel en hel een belangrijke rol speelden.

Wie was Maarten Luther? Geboren in 1483, in Eisleben, in het voormalige Oost-Duitsland. Temidden van een wereld waarin de kerk het hele persoonlijke en maatschappelijke leven bepaalde. Echter, geleidelijk was in zijn tijd de macht van de kerk aan het verschuiven, omdat er behoefte kwam aan een meer individuele relatie met God. Het gezag van de kerk brokkelde daarnaast ook geleidelijk af door een weinig voorbeeldig leven van de geestelijk leiders, die steeds vaker vooral wereldse rijkdom en macht nastreefden, en niet zelden slecht waren opgeleid. De priester, als tussenpersoon tussen de mensen en God, maakte geleidelijk aan plaats voor een directe relatie van de gelovige met God.

Allesbeheersend in deze ontwikkeling was de grote angst in de Middeleeuwen voor het oordeel van God. De belangrijkste levensvraag voor velen was: 'Ben ik wel goed genoeg om door het Laatste Oordeel heen te komen?' Deze angst werd aangewakkerd door het boete-instituut van de Kerk en het relatief korte leven wat mensen te wachten stond, door de gebrekkige voorzieningen, ongezonde levenswijze en pestepidemieën.

De priester was in staat de zonden te vergeven namens God, maar de mens moest na de vergeving nog wel boete doen. Deze boetedoeningen stapelden zich op, en waren dusdanig dat mensen dit

niet meer konden volbrengen tijdens hun leven. Daarvoor werd het vagevuur geschapen, als plek om nog boetedoeningen te kunnen doen na iemands overlijden, om daarmee mogelijk toch nog een plek in de hemel te verkrijgen. En zo ontstond het systeem van de aflaten. Door het doen van extra goede werken, zoals deelname aan de kruistochten, of het verzamelen van relikwieën, kon een deel van de boetedoening afgelost worden. Zelfs voor mensen die gedacht werden in het vagevuur te verblijven, kon dit hun verblijf aldaar bekorten. In de hoogtijdagen van de aflaten kon de boeteplegging door de priester zelfs afgekocht worden door ervoor te betalen, het beeld van de aflaat zoals wij die het beste kennen.

In die tijd leefde en studeerde Luther. Afkomstig uit een redelijk welgesteld mijnwerkersgezin, kon hij naar de Latijnse school, waar les werd gegeven door de broeders van de 'Moderne Devotie' beweging uit Nederland, die gericht waren op innerlijk leven en een persoonlijke verbinding met God. Daarna ging hij rechten studeren, maar getroffen door een onweer, deed hij een belofte aan de heilige Anna dat hij zijn leven aan God zou wijden. Hierop werd hij monnik in het Augustijner klooster van Erfurt, waar hij aanvankelijk ook vooral probeerde veel boetedoening te plegen, bijv. door zelfkastijding, waardoor hij opviel. Maar dat gaf hem helaas geen bevrijding.

Hier werd de basis gelegd voor een zoektocht naar een andere God, een God van genade. In 1507 wordt Luther tot priester gewijd, waarna hij zijn theologisch onderzoek voortzet. Vooral de teksten van Paulus in de brieven aan de Romeinen veranderen zijn denken radicaal. Niet door de werken van de wet, maar door genade, verkregen door de kruisdood van Christus, kan een mens vrij worden en verzoend worden met God. Uiteindelijk zijn het de aflaten die geïntroduceerd werden om de bouw van de St. Pieter te bekostigen, die hem doen besluiten zijn stellingen in 1517 te publiceren aan de universiteit waar hij doceert.

Tot zover een bliksemtocht door de geschiedenis van Luther.

Wat kunnen we nu als hedendaagse gelovigen met Luther en zijn zoektocht naar verzoening, naar genade. Luther heeft vooral de brieven van Paulus als een bevrijding ervaren. Niet te hoeven opklimmen door goede werken en boetedoening, maar alleen te mogen leven van Gods genade, van kwijtschelding van schuld zonder tegenprestatie. Te mogen leven in die vrijheid, waarbij niet als voorwaarde, maar als vrucht, goede werken verricht mogen worden. Dat was de ontdekking van Luther. Jezus, de Ander, staat voor hem in. Dat is de bevrijding die ook door Paulus is ervaren en verwoord in zijn brief aan de Galaten, het bijbelgedeelte dat we samen hebben gelezen.

Hoe ervaren wij deze ontdekking van Luther? Ons godsbeeld is nl. gemiddeld nogal verschillend. Tijdens de forumdiscussie in het kader van het Peperjubileum vorig jaar, bleek slechts een minderheid van de aanwezigen voor een theïstisch geloof uit te komen, d.w.z. te geloven in een persoonlijke, handelende god, die zich met jouw leven en de wereld inlaat. Wij karakteriseren ons als een gemeenschap van Godzoekers en zoeken Hem in allerlei hoeken en lagen van de werkelijkheid. Ons zoeken gaat niet uit naar een genadige maar naar een te ervaren god; naar beleving van wat ons overstijgt ('transcendeert'). Gemiddeld zijn we niet bezig met de toorn van God, want God wordt door ons vooral als liefde voorgesteld. Wel zijn we bezig met hoe het kwaad van de wereld ogenschijnlijk maar kan doorgaan, ondanks al ons pogen dit te keren. Hoe kan er ooit verzoening plaatsvinden bij zoveel toegebracht leed, en hoe zal er ooit gerechtigheid kunnen geschieden, als er geen veroordeling is, of er geen berouw wordt getoond over alle wandaden. Maar dit betreft vooral anderen, buiten ons, in de wereld om ons heen. Wij kennen echter wel de strijd of we genoeg doen en ons voldoende inzetten; toch een trekje van Luther in zijn jonge jaren? We vragen ons niet zozeer af of we acceptabel zijn voor God, maar acceptabel voor onszelf en onze medemensen. 'Geloven' betekent niet zelden dat we toch aan onszelf werken om een beter mens te worden. En daar kunnen we iets van Luther leren.

Luther zag nl. in dat je radicaal moet afzien van zekerheid en zelfvertrouwen op grond van eigen religieuze inspanningen en prestaties. In de geest van Luther mogen we zeggen dat religie niet bestaat uit een poging ons aan het hogere te verbinden maar dat we mogen leven vanuit het geloof dat het Hogere, dat God zich reeds aan ons verbonden heeft. Een ander belangrijk punt van verschil tussen veel hedendaagse gelovigen en Luther, en daarmee ook met Paulus, gaat over hoe wij verzoening kunnen ontvangen voor ons onvolkomen handelen.

Voor Luther was het duidelijk. Alleen het lijden en sterven van Jezus kan ons genade verlenen en ons verzoenen met een toornige God, vanwege ons falen onder de wet, waaraan wij nooit kunnen voldoen. Daarmee wordt de betekenis van het leven van Jezus vooral gecentreerd rondom zijn dood. Voor Paulus was deze gedachte niet zo vreemd, daar naar joodse opvattingen van die tijd het sterven van een rechtvaardige vanwege zijn trouw aan het geloof, ook diens onmiddellijke omgeving met God zou verzoenen. Dit vanuit de gedachte dat de enkeling werd beleefd als behorend tot het groter geheel, en het geheel daarmee ook vertegenwoordigde. Echter, die gedachte is ons vreemd geworden.

Er is hiermee zowel bij Paulus, alsook bij Luther, een sterke nadruk op het sterven en de opstanding van Jezus' leven komen te liggen, en minder op zijn leven. Als wij echter kijken naar de enorme indruk die het leven van Jezus heeft gemaakt op de wereld, zelfs de tijd is hieraan aangepast, voor en na Christus, dan lijkt deze uitsluitende nadruk op zijn lijden hem tekort te doen. Jezus heeft het menszijn op een unieke wijze vorm gegeven en daarmee de mensheid weer een andere richting gegeven.

Dat zou Luther zo nooit zeggen. Dat Jezus niet gestorven is voor, maar door onze zonden. Geen genoegdoening door het bloed van Jezus tegenover een toornige God, maar een liefdevolle God, die zijn Zoon stuurt om een innerlijke verandering bij mensen tot stand te brengen, om hen te laten leven zoals ze bedoeld zijn.

Geen God van genoegdoening maar van bevrijding. Daar raken we wel weer aan Luther. Verzoening mag echter m.i. niet alleen beperkt worden tot het sterven van Jezus, maar is iets wat alle mensen alle dagen van hun leven mogen praktiseren. Vele voorbeelden uit de geschiedenis worden ons daarbij aangereikt, zoals Abraham, Mozes, die God zelfs konden vermurwen, Ghandi, Mandela, en zovele anderen. Allemaal voorbeelden hoe verzoenend handelen van mensen de wereld kan veranderen. Als Jezus de enige weg tot verzoening zou zijn, zou het er niet best uitzien voor hen die leefden voor Jezus, voor alle Joden en de niet-christelijke rest van de wereld. Dat kunnen velen van ons niet meer geloven.

Wat we wel mogen geloven is dat God ons genadig tegemoet treedt via de Ander. Levinas, een Frans-joodse filosoof uit de 20e eeuw, heeft dat prachtig verwoord. Hij stelt dat onze relatie tot de Oneindige onlosmakelijk verbonden is met de relatie tot de *Ander*, zowel in de persoon van Jezus, alsook met de Ander die wij ontmoeten. Dat leidt tot een zinvol leven, geënt op de Ander. Daarbij mogen we ons laten inspireren door de Geest, die vruchten voortbrengt zoals liefde, vreugde, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, betrouwbaarheid, zachtmoedigheid en zelfbeheersing.

De laatste strofe van het lied dat Willem Barnard hierover dichtte, verwoordt het als volgt:

Wie zich door de hemel
Laat helpen uit de droom
Als hij zich laat enten
Hier in dit aardse dal
Dan rijpt hij in de lente
Tot hij vrucht dragen zal

Dat is goddelijke inspiratie ten voeten uit.
Dat het zo moge zijn.

*Overweging 12 februari 2017
Teus van Laar*

Zorg met het hart

Wanneer ik ga dwalen,
Laat me dan gaan
Dwing me niet te zitten
Laat me lopen en staan.

Wanneer ik vraag om mam,
Zeg me niet dat ze dood is
Houd me vast, reik me de hand,
En vraag me naar haar naam.

Wanneer ik boos ben,
Wil ik geen dipiperon of haldol
Luister naar me, hoor mijn stem,
Neem de tijd en doe me een lol.

Wanneer ik niet meer eten wil,
Is dat niet omdat ik geen honger heb
Ik ben vergeten hoe het moet,
Help me herinneren, laat zien hoe jij dat doet.

Wanneer ik niet wil dat je me helpt,
Met wassen en kleden
Is dat niet omdat ik vies wil zijn,
Maar omdat ik je aanbod ben vergeten.

Wanneer jij steeds herhaalt wat je gaat doen,
Me waarschuwt wat er gaat gebeuren
Zonder over mijn weerstand te zeuren,
Krijg je straks misschien wel een zoen!

Wanneer jij je inleeft in mij,
Met geduld uitzoekt wat ik bedoel
Wie weet kom je er dan achter,
Hoe ik me echt voel.

Ik heb een ziekte, zoals je weet,
Alzheimer schijnt het te heten
Nu weet ik dat nog,
Morgen ben ik het alweer vergeten

FRATER GEORGE VERTELT OVER ZICHZELF

In de nalatenschap bevond zich een enveloppe met 20 A5-blaadjes, aan één kant beschreven door George. Het was een familiebeschrijving over zijn ouders en de vijf kinderen. Het deel over zijn eigen leven, lijkt ons interessant omdat George geen verteller was. In deze door Leo Ruitenbergh letterlijk overgetypte beschrijving geeft hij een aardige inkijk in zijn leven, dat zo plotseling een eind heeft gekregen.

Jan

Doorloopt de lagere school op de St Jansschool aan het Achterom. Maakt tegen het einde v.d. schooljaren bekend dat hij ook frater wil worden net als Gerard zijn oudste broer. Die kent hij niet zo goed vanwege het leeftijds verschil, zijn verlangen stoelt vooral op het voorbeeld van de fraters op school.

Sept 1943 is het dan zo ver. Wegens de oorlogsomstandigheden is het niet zo eenvoudig om zijn uitzet bij elkaar te krijgen. Vader brengt hem naar de voorbereiding (ulo opleiding het juvenaat zoals dat heet) in Neerlangbroek op Kasteel (Ridderhofstad) de Lunenburg. De kweekschool in Zeist was door de bezetter gevorderd als hertstellingsoord voor de Kriegsmarine.

Op 5 oktober 1944 wordt besloten de juvenisten naar huis te sturen vanwege de gevaarlijke oorlogssituatie. Naast de gebouwen was een mobiele smederij van het Duitse leger gevestigd ter reparatie van riviervaartuigen.

We moesten maar wachten op betere tijden om de studie voort te zetten.

Frater Ezechiël z.g. bracht hem lopend naar Utrecht (ong. 4 uur) en de volgende dag naar Hilversum (ong. 4 uur). Thuis aangekomen was vader niet zo blij dat hij er weer een opeter bij kreeg in de slechte oorlogsomstandigheden. Al gauw kreeg ik een plaatsje op de fraters ULOschool bij fr. Cornelius. (School geen verwarming – jas aanhouden in klas – 1 dag in de week school. ‘s morgens huiswerk nakijken – ‘s middags nieuw huiswerk met summiere

uitleg.) Verder maakte ik me nuttig met houthalen in de bossen van de lage Vuursche. Dunne dennendoempjes om ze op de fiets (zonder banden) te kunnen vervoeren. Ik kreeg de fiets van Cor want die zat toch als dwangarbeider in Duitsland.

Zo zeulden we door de oorlog heen in die strenge winter van '44 op '45

Na de bevrijding (mei 1945) kreeg ik bericht dat het juvenaat weer begon. Niet in de kweekschool in Zeist, want daar zaten nu de Canadezen in. De Lunenburg ging ook niet want daar waren bommen op gegooit vanwege de mobiele smederij. We moesten ons melden in Laren in een villa genaamd De Wilde Zwanen (Sept 1945). Daar hebben we gezeten tot Jan 1946 toen we weer in Zeist terecht konden. (De Wilde Zwanen is nu bekend als de Singer Concertzaal) Omdat ik in de hongerwinter toch enigszins onderwijs had gevolgd, mocht ik nu meteen in de 3de klas ULO beginnen

Eind schooljaar 1946 haalde ik mijn ULO diploma en kon ik aan de eigenlijke Kweekschool beginnen. Na 2 jaar had ik nu de leeftijd bereikt om echt frater te worden en onderbrak ik dus de onderwijzersopleiding voor het Noviciaatsjaar in Utrecht. In gekleed onder de naam van fr. Georgius. Na dit proefjaar zette ik mijn studie aan de kweekschool in Zeist weer voort. In Juli 1951 slaagde ik voor Onderwijzer.

Mijn eerste benoeming was te Arnhem aan de BLO-school (Buitengewoon lager Onderwijs) aan zwakzinnige kinderen zoals dat toen nog heette. Zes moeilijke jaren.

Naast mijn schooltaak moest ik ook studeren voor de "hoofdakte" zodat ik later ook hoofd v. 'n school kon worden en eventueel leraar aan hogere scholen dan de lagere school. 1 jaar Hoofdakte B daarna na 1 jaar Hoofdakte A. Daarna kreeg ik opdracht om talen te gaan studeren. Twee jaar voor lagere akte Engels, daarna 2 jaar voor akte lager Frans. Toen al die aktes binnen waren was ik rijp om hogerop te gaan en werd ik benoemd aan de ULO in Utrecht. De school stond landelijk hoog aangeschreven en werd aangewezen als experimenteer school voor 't nieuw systeem van Havo-Mavo.

Na twee jaar werd ik overgeplaatst naar de Ulo in Hilversum aan de Prins Bernard straat. Daar heb ik 7 jaar gestaan, veelal bekend als "die jongen v.d. schoenmaker" omdat de meeste mensen uit de buurt mijn vader als schoenmaker wel kenden.

Ondertussen had ik al eens een balletje opgegooid dat ik er wel voor voelde om als missionaris naar Indonesia te mogen gaan (Gerard zat daar ook al sinds 1951). Maar mijn vertelde mij dat ik klaar gestoomd werd voor leraar aan de kweekschool, want ondertussen was ik ook begonnen aan studie Middelbaar Engels (3 jaar en een keer sjezen kostte me dat). Toen opdracht Middelbaar Frans (3 jaar en een keer sjezen kostte me dat ook).

Daarna kreeg ik tot mijn grote verbazing (en opluchting) alsnog het verzoek om naar de missie te gaan. Nu niet Indonesia maar Kenya. Daar hadden ze Engelse leraar nodig aan een pas opgerichte Secondary School in Rapogi in het Zuiden v.K. Ik heb meteen toegehaakt en zo vertrok ik op 4 November 1967 samen met een verlofganger die terug ging naar Kenya.

vertrek van broer Gerard (midden) naar Indonesië

Na wat geharrewar waar ik precies naar toe zou gaan (- men wilde mij ook wel hebben op de reeds gevestigde Technische School in Mawego – en ook op een nieuw op te richten school in Kibabii. Maar op 8 jan 1968 Kon ik dan toch op Rapogi beginnen.

Ik heb daar bijna 25 jr mogen werken samen met enkele andere fraters en afrikaanse onderwijzers Door onze gezamenlijke inzet hebben we de school van een kleine 4 klassige school opgebouwd tot een 12 klassige Secondary school met nog een tweejarige bovenbouw als High School.

Omdat ik ook nogal twee goede handen had, heb ik menig gebouw mogen helpen opbouwen. Klaslokalen, slaapzalen (de school is 'n internaat) laboratorium, bibliotheek en onderwijzers woningen. Het eigenlijke bouwen werd gedaan door lokale metselaars en timmerlieden, maar loodgieters en electriciens waren er in dat afgelegen gebied niet. Water, gas en licht heb ik eigenhandig moeten aanleggen. Dat alles naast de gewone schooltaak van

lesgeven en wat er nog meer bijkwam kijken. Dat heb ik van 1967 tot 1991 mogen doen, met veel plezier, financieel geholpen door de Congregatie. In 1991 werd het me te zwaar, ik was inmiddels 61 jaar oud (tropenjaren!) en heb ik er daar 'n punt achtergezet. Ik heb een groot afscheidsfeest gehad. En een deel van de oprijlaan tussen de gebouwen werd naar mij genoemd. De *Brother George Avenue*.

Ik kon natuurlijk niet gaan zitten niksen en zo werd ik gevraagd om hand en spandiensten te gaan verlenen in Lodwar hoog in 't noorden van het land en in een woestijn gebied. Daar waren al 2 fraters Een was leraar aan de school daar en de andere was net begonnen een straatkinderen programma op te zetten. Ik zou voor 't huishouden zorgen in die kleine gemeenschap en hulp bieden bij 't straatkinderen programma door 't maken van meubilair e.d. Ook heb ik nog ooit daar een altaartafel, een lezeaar en tabernakel steun gemaakt van hard hout voor een pas nieuw gebouwde kerk.

Het viel niet altijd mee in dat hete, droge woestijnklimaat. Dat heeft zo geduurd tot begin 1997. Toen heb ik in 14 dagen tijds twee maal een roofoverval op ons huis meegemaakt. De eerste (half maart) was ik alleen in huis en plotseling stonden er drie kerels in mijn kamer. Een hield buiten de wacht, een hield mij onder schot met een revolver en een haalde mijn kamer overhoop op zoek naar geld en waardevolle spullen. Toen ze klaar waren hebben ze me opgesloten in het toilet en de sleutel weggegooid. Door daarna hard te schreeuwen heb ik de aandacht weten te trekken en een pater die toevallig voorbij kwam heeft me bevrijd door de deur in te trappen.

De tweede keer kamen twee als soldaten verklede kerels de weg vragen naar het bisschopshuis. Opeens begonnen ze er op los te slaan met een knuppel en een geweer Flink pak rammel opgelopen. Maar door het tumult en ons harde schreeuwen, trokken we de aandacht van de school boven op de heuvel. De studenten kwamen naar buiten en toen werden de overvallers bang en al schietend gingen ze er van door.

Deze twee akkefietjes maakten voor mij de maat vol. Na contact met Nederland ben ik toen begin Mei 1997 naar Nederland terug gegaan.

Tot juli 2005 in Utrecht gewoond en toen naar De Bilt verhuisd, omdat Utrecht opgeheven werd.

0o0o0o0o0o0o0

FOCOLARE

KENNISMAKING MET EEN FOCOLARINO 2

Heb ik u in de vorige aflevering voorgesteld aan Arnold Dekkers, deze keer vervolgen we ons gesprek. Eerst gaan we kijken naar de structuur van de Focolarebeweging en naar hun spiritualiteit, om vervolgens te zien welke plaats Arnold daarin inneemt.

STRUCTUUR VAN DE BEWEGING

De Focolarebeweging bestaat uit 141.400 leden en 2.115.000 sympathisanten. De leden maken deel uit van de 22 verschillende geledingen van de beweging: o.a. gezinnen, jongeren, kinderen, priesters, volwassenen. Geografisch is de beweging verdeeld in 90 regio's (zones). Het wereldcentrum is gevestigd in Rocca di Papa nabij Rome. De beweging kent een tweehoofdige leiding van een (vrouwelijke) presidente en een (mannelijke) co-president. Zij worden terzijde gestaan door een raad, samengesteld uit verantwoordelijken van de verschillende geledingen, aandachtsgebieden en regio's. De vaste steunpunten van de beweging in de vele landen wordt gevormd door focolares, kleine leefgemeenschappen van 4 tot 6 mannen of vrouwen. Daar omheen is er de veel grotere gemeenschap van gezinnen, jongeren en anderen.

Mariënkroon in Nieuwkuijk

Het ontmoetingscentrum van de Focolarebeweging in Nederland is Mariapoli Mariënkroon. Het is gevestigd in de abdij in Nieuwkuijk, vroeger van de Cisterciënzerorde. Hier is een samenleving in het klein gevestigd van mensen van allerlei achtergronden en leeftijden.

Doel

Mariënkroon wil een plek zijn waar men "een samenleving van betrokkenheid op elkaar" kan ervaren: een open gemeenschap die de kracht van het evangelie zichtbaar maakt, doordat mensen in eenheid samenleven.

Bewoners

De gemeenschap van vaste bewoners bestaat uit ongeveer 50 personen, van wie ongeveer de helft op het terrein is gehuisvest. De anderen wonen in de directe omgeving. Veel van de bewoners zetten zich in voor de ontvangst van gasten en het onderhoud van gebouwen en terrein. De dragende gemeenschap komt regelmatig bij elkaar voor uitwisseling, veelal met een gezamenlijke maaltijd.

Vrijwilligers

Meer dan honderd vrijwilligers uit het hele land houden de activiteiten van Mariënkroon gaande en het beheer ervan in stand. Zo is er een keukenteam, een groep van gastvrouwen, een schoonmaakploeg, een technisch team en een tuinploeg.

Bestuur

Voor het bestuur van Mariapoli Mariënkroon heeft de Focolarebeweging in Nederland een rechtspersoon in het leven geroepen, de Stichting Mariapoli Mariënkroon, erkend als algemeen nut beogende instelling (anbi).

SPIRITUALITEIT

Spiritualiteit van gemeenschap

De focolare-spiritualiteit kan worden gekenmerkt als een ‘spiritualiteit van gemeenschap’, een spiritualiteit die je niet in je eentje kunt beleven. Om het evangelie in praktijk te brengen heb je de broeder of zuster nodig. Hoe kan een mens God liefhebben die men niet ziet, als we geen acht slaan op onze naaste, die we wel zien?

Christus in ons midden

Heeft Jezus zijn aanwezigheid niet beloofd onder de mensen die in eenheid met elkaar verbonden zijn? “Waar er twee of drie in mijn naam bijeen zijn, daar ben ik in hun midden” (Mattheüs 18,20).

‘Mogen allen één zijn’

Van centrale betekenis binnen de Focolarebeweging zijn Jezus’ woorden kort voor zijn sterven: “Vader, mogen allen één zijn” (Johannes 17,21).

Tot zover enige belangrijke achtergrondinformatie uit hun publicaties op internet. Nu ga ik verder met het gesprek met Arnold Dekkers, dat ik op 18 april jl. had over zijn eigen relatie met de Focolarebeweging.

“Om Christus helemaal te kunnen volgen heeft de stichteres van de beweging, Chiara Lubich, zich helemaal aan God toegewijd met de gelofte van gehoorzaamheid. De mannen en vrouwen die tot de leefgemeenschappen behoren, leggen daarom ook geloften af. Eerst wordt acht keer voor één jaar de geloften afgelegd en in het negende jaar geloften voor het leven. Het zijn dezelfde geloften als de religieuzen afleggen van: gehoorzaamheid, armoede en celibitair leven. Bij de gehoorzaamheid is de bereidheid om naar andere landen te emigreren inbegrepen, maar bovenal zijn ze erop gericht dat de geloften een uitdrukking zijn van hun liefde voor God.

De andere leden van de Focolarebeweging, die overal om de kerngroep heen leven en meewerken, leggen geen geloften af. Maar zij voelen zich net als de mensen in de leefgemeenschappen door God persoonlijk geroepen om God en zijn liefde gestalte te geven in hun beroep, gezin en de maatschappij om hen heen. Dus in hun gewone leven als persoon, gezinslid en eigen beroeps-situatie de spiritualiteit van de Focolare gestalte geven.

Allerlei groepen fungeren feitelijk als takken van één boom: de kindergroepen, de jeugdigen, de vrijwilligers, de focolarini. Men probeert – ieder op eigen manier en met eigen mogelijkheden – uitdrukkelijk bezig te zijn met het gestalte geven van de wil van God in het dagelijks leven en dat uit liefde voor God.”

Arnold maakt de volgende vergelijking: “Als je één blok hout aansteekt, krijg je een klein vuurtje, dat dooft als het opgebrand is. Neem je veel blokken op en bij elkaar, dan blijft het vuur veel langer branden en zodra het hout wordt aangevuld blijft het vuur doorgaan. Je hebt elkaar nodig om voort te gaan. Om aan kinderen duidelijk te maken hoe belangrijk de eenheid is, kun je alle mensen van goede wil vergelijken met een net om de wereld. En telkens als iemand de wil van God doet, tilt dit net de wereld een beetje meer naar God toe.”

Een ander mooi voorbeeld ter verduidelijking is voor Arnold: “In 1977 heeft Mgr. Peters in Kameroen Chiara gevraagd of de Focolarebeweging niet iets voor de Bangwastam kon doen die op uitsterven stond. Chiara heeft toen ja gezegd en twee dingen gedaan :

1. Ze heeft enkele focolarini, die arts waren, bereid gevonden er heen te gaan.
2. Ze heeft de jongeren van de Focolarebeweging gevraagd om voor die project geld bijeen te brengen. Jarenlang hebben de jongeren zich hiervoor wereldwijd ingezet. Zo is er een Middelbare School opgericht zonder dat er van bekeren werk werd gemaakt, maar toch zijn velen katholiek geworden doordat ze aangetrokken werden door de vreugde en concrete liefde van de focolarini.

Projecten hebben vaak onverwacht een grote reikwijdte. In Nieuwkuijk heeft Mariënkroon samen met de gemeente Heusden 150 jonge vluchtelingen opgevangen. Heel veel omwonenden hebben hieraan meegewerkt. Het was goed op dat moment om op zo'n manier en met zo'n doel naar buiten te treden. Het is inmiddels gestopt omdat de hele vluchtelingenproblematiek sterk is veranderd, maar toen was het een heel belangrijk praktisch gebeuren. De vluchtelingen waren geholpen en in het dorp c.q. de gemeente is meer saamhorigheid en bereidheid tot helpen gegroeid.”

De regenboogkleuren spelen in de spiritualiteit van de Focolare een grote rol. De betekenis van de kleuren wordt als volgt door Arnold verteld: Het leven van de kleuren is ontstaan om de liefde van God concreet te kunnen beleven in alle aspecten van het dagelijkse leven, op persoonlijk vlak, binnen de Focolarebeweging maar ook daarbuiten. Liefde is licht, net als een lichtstraal.

Wanneer een lichtstraal door een druppel water heengaat, valt hij uiteen in een regenboog van zeven kleuren. Iedere kleur is een aspect van dit witte licht, van de liefde.

Rood: Liefde is gemeenschap, leidt tot gemeenschap, die zich concreet uit in het delen van geld, goederen, tijd en talenten. Vanaf het begin was er al een spontane gemeenschap van goederen, die in 1991 door Chiara Lubich op een hoger plan is getild met de *Economie van Gemeenschap*. Daar kom ik later op terug.

Oranje: Liefde is niet in zichzelf opgesloten, maar straalt juist uit. Dit wordt concreet door deze liefde door te geven - in woord en daad - aan anderen.

Geel: Liefde verheft de ziel en brengt deze tot de eenheid met God, dat zich o.a. uit in het gebedsleven.

Groen: Liefde heelt. Jezus, de Liefde in ons, kan de gezondheid van ons innerlijk leven zijn, maar ook die van een gemeenschap. Dit ervaren mensen bijvoorbeeld in onze bijeenkomsten.

Blauw: Liefde is harmonie en brengt mensen bijeen door muziek, kunst, architectuur, kortom schoonheid als beeld van God.

Indigo: Liefde is bron van wijsheid en licht, dat zich concreet vertaalt in bijvoorbeeld studie en verdieping, individueel én gemeenschappelijk.

Violet: Liefde is eenheid, is communicatie om mensen bijeen te brengen bijvoorbeeld ook door het gebruik van de nieuwste communicatiemiddelen.”

“Omdat de Focolarebeweging wereldwijd functioneert met talloze mannen en vrouwen, heeft de beweging een algemeen bestuur, waarin o.a. alle takken van de focolareboom en alle kleuren vertegenwoordigd zijn. Het is een groot bestuur van zo'n 60 personen. Ook als bestuur geldt dat zij zich op de eerste plaats richt op Jezus' aanwezigheid onder hen. Pas daarna komen de zaken, vragen en beslissingen aan bod.

In 1991 heeft Chiara Lubich de “*economie van de gemeenschap*” gelanceerd, als antwoord op de grote verschillen tussen rijk en arm, zo duidelijk zichtbaar in Brazilië. Ze riep bedrijven op om, op verantwoorde wijze, een deel van hun winst in de gemeenschap te brengen met als doel om:

- a) andere mensen de kans te geven om werk te vinden (bijvoorbeeld doordat ze hun studie kunnen afmaken of een taxi kunnen kopen);
- b) jongeren te kunnen vormen (in het leven van het evangelie én door het behalen van diploma's);
- c) modelstadjes te kunnen oprichten waar het evangelie zichtbaar geleefd wordt.

Men neemt deel aan de economie, ook door winst te maken, maar wel op een wijze waarbij de ander niet uit het oog verloren wordt. Zo hebben de medewerkers van een melkfabriek in Duitsland zich ingezet voor een groep Braziliaanse families en is men

onvoorzien tot uitwisseling tussen deze gemeenschappen gekomen op basis van gelijkwaardigheid.”

Hun betekenis van de regenboogkleuren is interessant, maar hebben ze ook praktische betekenis in Arnold zijn eigen leven, is mijn brutale vraag....Zonder te twijfelen zegt hij “ja” en begint meteen bij elke kleur zijn eigen handelen weer te geven.

“*Rood*: staat voor mij in het delen van wat ik heb aan geld, tijd en kennis in het leven in gemeenschap en ver daarbuiten. Ik sta mijn salaris af. Andere leefgemeenschappen hebben een tekort vanwege werkloosheid bijvoorbeeld. Maar door deze wereldwijde gemeenschap van goederen hoeft er niemand iets tekort te komen. Zo probeer ik, in plaats van voor €6,- op de zaak te lunchen, altijd mijn eigen lunchpakketje mee te nemen en ben ik voor €1,- klaar. Wij leven op budget voor kleding, vakantie, zakgeld, auto e.d. al het andere gebeurt in gemeenschap, net als in een gewoon gezin. Met een groot geloof in Gods voorzienigheid leven we sober zonder iets tekort te komen.

Oranje betekent voor mij: het doorgeven van mijn persoonlijke liefde voor God, door wie ik mij heel sterk bemind voel via deze spiritualiteit, door daden en indien opportuun door woorden.

Geel is mijn eenheid met God, dat zich o.a. uit in mijn gebedsleven: ochtend- en avondgebed; bidden van de rozenkrans; dagelijks een Eucharistieviering. En ook in mijn gemeenschap in Brussel, waar ik woon, aandacht voor gemeenschappelijk gebed en meditatie.

Groen staat voor mijn persoonlijke gezondheid en die van mijn gemeenschap. Het uitwisselen van ervaringen versterkt iedere gemeenschap. We moeten ook om de beurt zelf koken en dan zorgen we voor een goede maaltijd en dat komt het gemeenschapsleven ten goede. Bij deze kleur hoort ook het goed verzorgen van het lichaam én aandacht schenken aan hulpbehoevenden en deze ook meenemen naar kerk of bij het op bezoek gaan bij anderen.

Blauw is de kleur van de harmonie en is voor mij ook schoonheid in alle opzichten. Ik kan het concreet maken door de tuin bij te houden en het huis schoon te maken.

Indigo wijst mij naar studeren en lezen, maar dat komt er niet altijd van. Je hebt met je vakgebied te maken, het bijhouden van lectuur op gebied van theologie en spiritualiteit en dan nog mijn persoonlijke interesses. Tijdens de maaltijden geven we elkaar door wat we gelezen hebben, soms met een samenvatting, soms om het daarna zelf te gaan lezen.

Violet is voor mij doorgeven van zaken zowel als gemeenschap als privé. In Brussel bestaat onze gemeenschap uit 4 mannen plus daarbij 2 gehuwde mannen. Een woont behoorlijk ver weg, maar zo nu en dan een berichtje verzenden bevordert de eenheid onder ons.”

Arnold is betrokken bij de financiën en de organisatie binnen de Focolare Beweging en hij vertelt het volgende hierover:

“Ik ben van de financiën en alles wat erbij komt van de regio West Europa (zo’n 18 landen, van de Noordse landen tot en met Malta, Portugal en Spanje). Om de onderlinge eenheid in verscheidenheid te bevorderen, houden we in juni een bijeenkomst in Mariënkroon met afgevaardigden uit alle landen. De organisatie vraagt veel en het is te kostbaar om daarvoor ter voorbereiding een paar dagen bij elkaar te komen. In plaats daarvan gebruiken we moderne communicatiemiddelen als Webex, een krachtige en veilige mogelijkheid voor een videoconferentie. Dat werkt goed. Als iedereen verbonden is, is het eerst bijpraten en daarna komen de zakelijke punten aan de orde. De bijeenkomst gaat om allen van de Focolarebeweging: jongeren, focolarini, vrijwilligers, priesters, religieuzen, gezinnen. We proberen dan ook onderling als landen als in gemeenschap van goederen te leven doordat de “rijke” landen geld delen met de “arme” landen, zodat zoveel mogelijk leden van de Focolarebeweging aanwezig kunnen zijn rond het thema: ‘Mogen allen één zijn’.

Arnold, veel dank voor het openhartig delen van je eigen staan in het leven en heel veel succes met die West-Europese bijeenkomst!

Leo Ruitenbergh, De Bilt, 02-05-2017

Onze Lieve Vrouw van het H. Hart

Op 27 mei vieren we Onze Lieve Vrouw van het H. Hart, patrones van onze Congregatie. Daarom zomaar enkele afbeeldingen van internet geplukt, inclusief de afbeelding van onze Congregatievlag.

INHOUD

Van de redactietafel		02
Overweging bij de Constituties	Alfons Kroese	03
Francesco, platina jubileum	Leo Ruitenber	06
De pen doorgeven	Milena Knappstein	10
De jongen die God wilde zien	Henk Bloem	13
Ben Doodkorte, 75 jaar frater	Ben Doodkorte	14
Evangelie	Theobaldus Geraets	16
Symposium over Laudato Si'	Leo Ruitenber	17
Leven in genade – Luther in perspectief	Teus van Laar	22
Zorg met het hart	Monica Eberhart	28
Frater George vertelt over zichzelf	Georgius Smink	29
Focolare	Leo Ruitenber	34
Onze Lieve Vrouw van het H.Hart	Redactie	42
Inhoud		43

INKO

onder redactie van: Johan Brummelhuis, Leo Ruitenbergh, Frits Stevens,
Paul Steverink, Wim Versteeg

met medewerking van: Angelico Fennis (omslag)
Hilarius de Booy (illustraties)
Petra de Landmeter (interviews)

secretariaat: Johan Brummelhuis
Schorteldoeksesteeg 1, 3732 HS De Bilt
tel.: 030 - 69 76 237
email: j.brummelhuis@fratersvanutrecht.nl